

Drie adviezen aan de Tweede Kamer

De effectiviteit van nationaal klimaatbeleid valt of staat bij de verplaatsing van productie uit Nederland. Het huidige debat over CO₂-weglek is sterk gekleurd door een focus op de korte termijn en de bestaande economische structuur en belasting- en subsidiepraktijken. Dit belemmert de vorming van toekomstbestendig beleid richting 2050. Wij doen 3 aanbevelingen om effectief om te gaan met weglekeffecten:

1. Verleg de beleidsfocus naar 2050
2. Bepaal het maatschappelijk wenselijke CO₂-prijsniveau
3. Stem beleid af op sectorale scenario-analyses

1. Verleg de beleidsfocus naar 2050

Kortetermijndenken belemmert toekomstbestendig beleid. Een voorbeeld zijn de maatwerkafspraken met grote industriële uitstoters, zoals Tata Steel. Deze zijn gebaseerd op analyses tot 2030. De eerste stap is productie van staal op basis van gas, met de intentie later over te schakelen op waterstof. Of die tweede stap daadwerkelijk wordt gezet, is onzeker. Even onzeker is of Nederland in 2050 nog een logische locatie is voor staalproductie. Zo dreigt het risico dat we nu publiek geld besteden aan oplossingen die op lange termijn weinig waarde hebben voor het klimaat.

Tijdelijke en structurele weglek: niet alles is even ernstig. Een beperkte blik op de toekomst zorgt dat alle mogelijke verplaatsing van bedrijven als zorgwekkend wordt gezien voor economie én klimaat. Maar als een productieproces uiteindelijk terechtkomt in een duurzame fabriek elders, is dat vanuit klimaatoogpunt minder problematisch. Structurele verplaatsing naar landen met blijvend hoge emissies is daarentegen wél schadelijk. Toch worden beide situaties in het debat vaak als even ernstig gezien.

De economie verandert ook zonder klimaatbeleid. Bedrijfsverplaatsingen worden snel toegeschreven aan klimaatbeleid – ook wanneer het bedrijf zich *zonder* aanvullend klimaatbeleid binnen enkele jaren al zou hebben verplaatst. Dit leidt tot een reflexmatige bescherming van de bestaande industrie, in plaats van een strategische keuze voor de industrie die in 2050 relevant en duurzaam is.

2. Bepaal de maatschappelijke wenselijke CO₂-prijs en houd rekening met comparatieve voordelen

Voor effectief klimaatbeleid moet worden uitgegaan van het beprijzingstekort. Het beprijzingstekort is het verschil tussen de werkelijke beprijzing van uitstoot en de maatschappelijk wenselijke CO₂-prijs. Die laatste vertegenwoordigt de maatschappelijke kosten van uitstoot en omvat publieke kosten (milieu, gezondheid, klimaat) en de private kosten (productiekosten). In het huidige debat wordt de gewenste CO₂-prijs voor bedrijven vaak vergeleken met wat huishoudens betalen voor hun uitstoot. Dat lijkt eerlijk, maar is niet per se effectief. De prijs moet gebaseerd zijn op de werkelijke maatschappelijke schade, niet op bestaande tarieven.

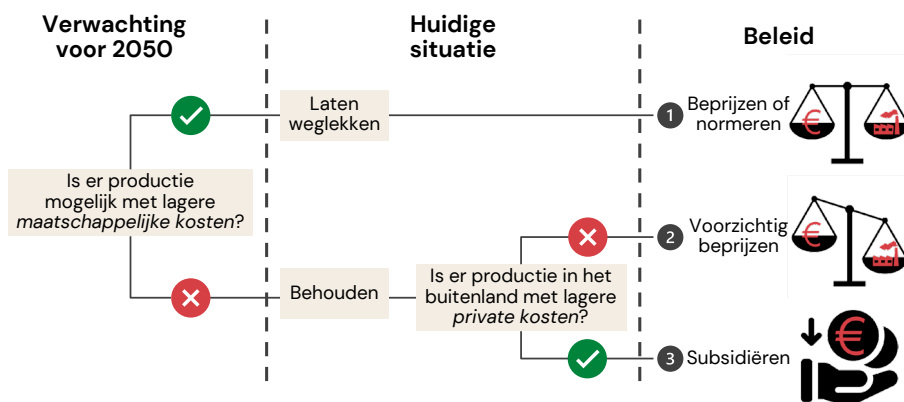
Omdat het buitenland soms andere keuzes maakt dan wij, kan de overheid er niet omheen industriepolitiek te voeren. Het beprijzingstekort is een goed uitgangspunt, maar als er 'weglek' optreedt doordat andere landen ander klimaatbeleid wordt gevoerd, moet de

overheid wegen hoe ze daarmee omgaat. Soms is het beter om wegleg te accepteren, soms is ingrijpen vereist. Die weging is complex en vergt sectorale analyses.

3. Stem beleid af op sectorale scenario-analyses

Betere omgang met risico op weglekeffecten vergt scenario-analyses van productieprocessen. Er zijn grofweg drie scenario's te onderscheiden: (1) productie in Nederland is maatschappelijk onwenselijk, (2) productie is in Nederland maatschappelijk wenselijk en goedkoop, of (3) productie in Nederland is maatschappelijk wenselijk, maar duur.

Figuur 1. Moet Nederland productieproces X beprijzen, normeren of subsidiëren?

Bron: IPE-analyse

De uitkomsten van scenario-analyses geven richting aan beleidskeuzes (Figuur 1)

1. Maatschappelijke onwenselijke productieprocessen vragen om **beprijzing of normering**, ook als dit leidt tot verplaatsing. Wanneer een product in 2050 elders 'groener' kan worden geproduceerd, is dat vanuit klimaat oogpunt positief. Subsidies zijn in dit scenario ineffectief: ze kosten belastinggeld, zonder op de lange termijn de vervuiling te verminderen.
2. Maatschappelijk wenselijke en goedkope productieprocessen moeten **voorzichtig worden beprijsd**. Als Nederland een product het groenst en goedkoopst kan maken, is verplaatsing naar het buitenland vanuit zowel klimaat- als economisch perspectief onwenselijk.
3. Voor maatschappelijk wenselijke maar dure productieprocessen kan **subsidiëren** gepast zijn. Deze subsidies kunnen helpen om groene, maar (vooralsnog) duurdere Nederlandse productie concurrerend te maken met vervuilendere alternatieven uit het buitenland.

Op dit moment beschikt het kabinet en de Tweede Kamer over onvoldoende informatie om ons klimaat- en industriebeleid vorm te geven. Daarvoor moeten we immers weten: Welke sectoren hebben in 2050 bestaansrecht in Nederland? Zonder goede vooruitblik kunnen maatwerkafspraken leiden tot weggegooid belastinggeld, en lopen beprijzingsmaatregelen het risico vooral uitstoot naar het buitenland te verplaatsen.